

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Turkové a soudců JUDr. Dagmar Nygrínové a JUDr. Petra Průchy v právní věci žalobce: **J. K.**, zast. JUDr. Janem Vanke, advokátem, se sídlem Teplice, Baarova 1594/16, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Praha 5, Křížová 25, o plný invalidní důchod, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 18. 8. 2006, č. j. 42 Cad 78/2006 – 30,

t a k t o :

Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 18. 8. 2006, č. j. 42 Cad 78/2006 – 30, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Rozhodnutím žalované České správy sociálního zabezpečení ze dne 10. 2. 2006, č. j. X, byl žalobci podle ust. § 56 odst. 1 písm. a) zákona č. 155/1995 Sb. od 2. 4. 2006 odňat plný invalidní důchod při pracovním úrazu. V odůvodnění rozhodnutí je uvedeno, že podle posudku Okresní správy sociálního zabezpečení v Teplicích ze dne 23. 1. 2006, žalobce není plně invalidní, neboť z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu poklesla jeho schopnost soustavné výdělečné činnosti o 35 %, a je již proto nadále pouze částečně invalidní. O nároku na částečný invalidní důchod bude rozhodnuto dodatečně.

Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce žalobu, v níž uvedl, že dne 7. 2. 1983 byla u něho zjištěna nemoc z povolání, a to chronická profesní radiální epikondilita oboustranně, přičemž byla potvrzena souvislost invalidity uznané podle § 29 odst. 2 písm. c) zák. č. 100/1988 Sb. s touto nemocí z povolání. Plný invalidní důchod mu byl přiznán podle § 25 zák. č. 121/1975 Sb. od 7. 2. 1983 a po průběžných valorizacích od 1. 1. 2006 činil 11 791 Kč měsíčně. Žalobce namítal, že jeho zdravotní stav se nezlepšil, avšak lékař OSSZ mu neobjasn timer skutečnosti a poznatky ho vedly k tomu, že tak radikálním způsobem překvalifikoval jeho zdravotní postižení. Zvláště podle názoru žalobce chybělo vysvětlení,

co odlišuje jeho zdravotní stav (více než 20 roků od zjištění nemoci z povolání) od stavu, ve kterém se před mnoha lety nacházel, a co vůbec mohlo způsobit tak výrazné zlepšení.

Zejména pak namítal, že v jeho případě mělo být postupováno podle § 78 zák. č. 155/1995 Sb. (který v žalobě citoval), neboť plný invalidní důchod mu byl přiznán v roce 1983 pro invaliditu způsobenou dlouhodobě nepříznivým zdravotním stavem, pro který mohl vykonávat soustavné zaměstnání, avšak jen zcela nepřiměřené jeho dřívějším schopnostem a společenskému významu dosavadního zaměstnání, přičemž ke dni 31. 12. 1995 při důchodovém věku 55 let (§ 74) dosáhl věku 51 roků, 8 měsíců a 9 dnů, tedy méně než „aspoň 10 let“ pro možné odnětí důchodu. Dovožoval, že plný invalidní důchod mu mohl být odňat jen za podmínek stanovených předpisy platnými před 1. 1. 1996. Vyslovil přesvědčení, že důchod mu byl odňat v rozporu se zákonem. Navrhoval, aby rozhodnutí žalované bylo zrušeno.

Krajský soud v Ústí nad Labem po provedeném jednání rozsudkem ze dne 18. 8. 2006, č. j. 42 Cad 78/2006 – 30, žalobu zamítl a rozhodl, že se nikomu nepřiznává náhrada nákladů řízení. V odůvodnění rozsudku uvedl, že vyžádal posudek od posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí ČR, z něhož vyplynulo, že žalobce v rozhodné době byl jen částečně invalidní, neboť pokles schopnosti soustavné výdělečné činnosti činil podle přílohy č. 2 k vyhlášce č. 284/1995 Sb., kapitoly XV, oddílu H, pol. 13 písm. b) celkem 35 %. Dospěl k závěru, že posudek je hodnověrný a přesvědčivý a jeho závěry nezpochybnil ani žádný z účastníků řízení. Při posuzování věci proto z uvedeného posudku soud vycházel, a to za situace, kdy účastníci řízení neiniciovali doplnění důkazního řízení. Poukázal na obsahovou shodnost posudku posudkové komise s posudkem OSSZ a konstatoval, že i po formální stránce posudek vyhovoval všem požadavkům vymezeným ve správním řádu. Uzavřel, že nezbylo, než žalobu pro nedůvodnost zamítnout.

Proti tomuto rozsudku podal včas kasační stížnost žalobce (dále též jen stěžovatel), a to z důvodů uvedených v ust. § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s. Namítal především, že rozhodující skutečností, jež ho vedla k podání žaloby, byla aplikace § 78 zák. č. 155/1995 Sb. na jeho případ, která mu zajišťuje ochranu proti odnětí plného invalidního důchodu, což však žalovaná nebrala v úvahu. Zdůrazňoval, že plný invalidní důchod mu byl přiznán podle § 25 zák. č. 121/1975 Sb. pro tzv. stavovskou invaliditu, která přetrvávala i podle § 29 odst. 2 písm. c) zák. č. 100/1988 Sb. Dále se zabýval výkladem pojmů „nepřiměřeného zaměstnání“ a poukazoval v této souvislosti na rozsudek NS ČSFR ze dne 4. 10. 1990, sp. zn. Czf 2/90, publikovaný pod číslem 1/1990 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek. Uvedl dále, že zákon č. 155/1995 Sb., účinný od 1. 1. 1996, sice institut stavovské invalidity nepřevzal, ale ustanovením § 78 tohoto zákona byla bývalým stavovským důchodcům přiznána výhoda a ochrana v posuzování jejich nároků podle předpisů platných do 31. 12. 1995. Dovolával se tedy toho, že v dané věci měla jak žalovaná, tak i soud postupovat podle § 78 zák. č. 155/1995 Sb. Okrajově namítal, že ani důvody, pro něž mu byl odňat plný důchod, nesprávně podle zákona č. 155/1995 Sb., nebyly vysvětleny a objasněny. Navrhoval, aby byl napadený rozsudek zrušen s pokynem na zrušení napadeného rozhodnutí žalované, neboť jím byl odňat plný invalidní důchod v rozporu se zákonem.

V doplnění kasační stížnosti stěžovatel namítal, že soud vůbec nepřihlédl k ust. § 78 zák. č. 155/1995 Sb., ač na něm trval, a nesplnil tak povinnost danou v ust. § 132 o. s. ř., které stanoví mimo jiné, že soud musí pečlivě přihlížet ke všemu, co vyšlo za řízení najevo včetně toho, co uvedli účastníci. Dále namítal, že soud nadbytečně zatížil posudkovou komisi

MPSV požadavkem na další posudek o jeho zdravotním stavu, bez ohledu na to, že otázka zdravotního stavu je pro aplikaci § 78 bezvýznamná, protože rozhodujícími hledisky je okolnost, že jde o stavovský invalidní důchod přiznaný před 1. lednem 1996 a že důchod byl přiznán pro invaliditu způsobenou dlouhodobě nepříznivým zdravotním stavem, pro který mohl vykonávat soustavné zaměstnání, avšak jen zcela nepřiměřené jeho dřívějším schopnostem a společenskému významu jeho dosavadních zaměstnání. Konstatoval, že soud použil pro posouzení žaloby právní předpis, který nabyt účinnosti až dnem 1. 1. 1996 (§ 10 vyhl. č. 284/1995 Sb. – pokles schopnosti soustavné výdělečné činnosti - § 5 a 6). Došlo tedy k nesprávnému rozhodnutí, které nebralo ohled na to, že důchod bylo možné odejmout jen za podmínek stanovených předpisy platnými před 1. lednem 1996. Poukazoval dále na to, že v jiné věci se shodným skutkovým základem soud rozhodl tak, že žalobci vyhověl (věc Rudolfa Lince), což vzbuzuje právní nejistotu.

Krajský soud v Ústí nad Labem usnesením ze dne 27. 4. 2007, č. j. 42 Cad 78/2006 – 50, ustanovil stěžovateli pro řízení o kasační stížnosti zástupce JUDr. Jana Vanke, advokáta, se sídlem v Teplicích, Baarova 1594/16.

Žalovaná ve svém vyjádření ke kasační stížnosti uvedla, že již při postoupení žaloby přezkumnému soudnímu řízení dne 20. 4. 2006 navrhla vyhotovení posudku posudkové komise MPSV ČR o zdravotním stavu žalobce – stěžovatele při dodržení ustanovení § 78 zák. č. 155/1995 Sb. v platném znění. Napadeným rozhodnutím ze dne 10. 2. 2006 byl totiž stěžovateli odejmut plný invalidní důchod původně přiznaný pro plnou invaliditu podle § 25 odst. 3 písm. c) zák. č. 121/1975 Sb. v souvislosti s chorobou z povolání. Vzhledem ke stručnému odůvodnění rozsudku se nelze vyjádřit, zda se Krajský soud v Ústí nad Labem problematikou odnětí „stavovské invalidity“ zabýval, či nikoliv. Žalovaná se domnívá, že kasační stížnost stěžovatele je důvodná.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek z hledisek uvedených v ustanovení § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s., vázán rozsahem a důvody uvedenými v kasační stížnosti. Dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná.

Z obsahu kasační stížnosti plyne, že ji stěžovatel podává z důvodů uvedených v ust. § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s.

Podle § 103 odst. 1 s. ř. s. lze kasační stížnost podat pouze z důvodu tvrzené a) nezákonnosti spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení, d) nepřezkoumatelnosti spočívající v nesrozumitelnosti nebo nedostatku důvodů rozhodnutí, popřípadě v jiné vadě řízení před soudem, mohla-li mít taková vada za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé.

Nejvyšší správní soud se nejprve musel zabývat námitkou nepřezkoumatelnosti rozsudku krajského soudu pro nedostatek důvodů spočívající v tom, že se krajský soud nezabýval námitkou uvedenou v žalobě, konkrétně tvrzením stěžovatele o tom, že v jeho případě bylo třeba při odnětí plného invalidního důchodu postupovat podle § 78 zák. č. 155/1995 Sb. Pokud by byla tato námitka důvodná, již tato okolnost by musela vést ke zrušení rozsudku krajského soudu, aniž by se Nejvyšší správní soud mohl zabývat právním posouzením jednotlivých otázek.

Podle setrvalé judikatury Ústavního soudu patří povinnosti soudu odůvodňovat svá rozhodnutí k základním principům, které představují součást práva na řádný proces podle

článku 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, jakož i součást pojmu právního státu podle článku 1 Ústavy České republiky, a vylučují libovůli při rozhodování. Tato povinnost je pro správní soudnictví upravena v ust. § 54 odst. 2 s. ř. s. Z odůvodnění musí vyplývat vztah mezi skutkovými zjištěními a úvahami při hodnocení důkazů na straně jedné a právními závěry na straně druhé. Nepřezkoumatelné rozhodnutí neposkytuje dostatečné záruky o tom, že nebylo vydáno v důsledku libovůle a způsobem porušujícím ústavně zaručené právo na spravedlivý proces (srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 20. 6. 1996, sp. zn. III. ÚS 84/64, zveřejněný pod č. 34 ve svazku č. 3 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu, nálezy Ústavního soudu ze dne 26. 6. 1997, sp. zn. III. ÚS 94/97, zveřejněný pod č. 85 ve svazku č. 8 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu, nálezy Ústavního soudu ze dne 21. 10. 2004, sp. zn. II. ÚS 686/02).

Uvedená ustálená judikatura Ústavního soudu našla svůj odraz i v konstantní judikatuře Nejvyššího správního soudu (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 7. 2005, č. j. 2 Afs 24/2005 – 44, rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 7. 2004, č. j. 4 As 5/2003 – 52, rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 4. 2004, č. j. 4 Azs 27/2004 – 74, rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 10. 2004, č. j. 7 As 60/2003 – 75, či rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 11. 2004, č. j. 7 Afs 3/2003 – 93). Této judikatuře je společné, že není-li z odůvodnění napadeného rozsudku krajského soudu zřejmé, proč soud nepovažoval za důvodnou právní argumentaci účastníka řízení v žalobě a proč žalobní námitky účastníka považuje za liché, mylné nebo vyvrácené, nutno pokládat takové rozhodnutí za nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů ve smyslu ust. § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. zejména tehdy, jde-li o právní argumentaci z hlediska účastníka klíčovou, na níž je postaven základ žaloby. Nestačí, pokud soud při vypořádávání se s touto argumentací účastníka pouze konstatuje, že tato je nesprávná, avšak neuvede, v jakých konkrétních aspektech, resp. důvodech právních či skutkových, její nesprávnost spočívá.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek krajského soudu a zjistil, že se krajský soud v odůvodnění vůbec nezabýval námitkou, zda jsou u stěžovatele splněny podmínky pro postup podle § 78 zákona č. 155/1995 Sb. Jednalo se přitom o stěžejní námitku stěžovatele. V této souvislosti nutno zdůraznit, že vyřešení otázky, zda v případě stěžovatele je nutno postupovat podle § 78 zák. č. 155/1995 Sb., či nikoliv, bylo základním a výchozím bodem pro posouzení zákonnosti rozhodnutí žalované. Splňoval-li by totiž stěžovatel podmínky uvedeného ustanovení, nepřicházel by v úvahu při odnětí plného invalidního důchodu postup podle zákona č. 155/1995 Sb. (který ovšem byl v daném případě použit), ale jak žalovaná, tak i posudkové orgány by musely posoudit, zda stěžovatel je či není nadále plně invalidní podle § 29 odst. 2 písm. c) zák. č. 100/1988 Sb., tj. zda ke dni vydání napadeného rozhodnutí byl nadále invalidní proto, že pro dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav byl schopen vykonávat soustavné zaměstnání, avšak jen zcela nepřiměřené jeho dřívějším schopnostem a společenskému významu dosavadního zaměstnání, či nikoliv. Stěžovatel přitom již v žalobě tvrdil, že mu byl plný invalidní důchod přiznán v roce 1983 pro tzv. stavovskou invaliditu podle § 25 odst. 3 písm. c) zák. č. 121/1975 Sb., tj. proto, že pro dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav byl sice schopen vykonávat soustavné zaměstnání, avšak jen zcela nepřiměřené jeho dřívějším schopnostem a společenskému významu dosavadního povolání. Stěžovatel dále tvrdil, že charakter jeho plné invalidity se nezměnil, a i za účinnosti zákona č. 100/1988 Sb. (od 1. 9. 1988 do 31. 12. 1995) je invalidní podle § 29 odst. 2 písm. c) tohoto zákona. Stěžovatel v žalobě dále tvrdil, že při jeho důchodovém věku 55 let (§ 74 zák. č. 155/1995 Sb.) dosáhl ke dni 31. 12. 1995 věku 51 roků, 8 měsíců a 9 dnů, tedy méně než „aspoň 10 let“ pro možné odnětí důchodu.

Krajský soud ačkoliv měl k dispozici jak posudkový spis, tak i dávkový spis, z nichž mohl stěžovatelem tvrzené skutečnosti ověřit, se touto námitkou nezabýval vůbec.

Pro úplnost Nejvyšší správní soud poukazuje na nálezy Ústavního soudu PL. ÚS 15/02, v němž je mimo jiné uvedeno, že *pracovníci v hornictví (i další pojištěnci, jež splňují obecná kritéria „stavovské invalidity“) proto nepožívají v současném důchodovém systému z hlediska „stavovské invalidity“ výhod ve stejném objemu poskytovaném jim předchozím systémem sociálního zabezpečení. Míra jejich zvýhodnění se výrazně snížila. Zvýhodněna je nyní toliko ta úzká skupina bývalých „stavovských“ důchodců, která splňuje kritéria daná ustanovením § 78 zákona o důchodovém pojištění. Výhodnější zacházení se tak vztahuje jen na úzkou, nejstarší věkovou kategorii bývalých stavovských důchodců, u nichž by vzhledem k rozdílné definici plné invalidity a s ohledem na jejich věk bylo sociálně stěžejní únosné aplikovat beze zbytku novou právní úpravu, která je založena na jiných principech, než úprava dřívější. Plné použití nové právní úpravy by mohlo znamenat odnětí přiznaného invalidního důchodu ve vyšším věku, kdy je vzhledem k objektivizovatelným medicínským hlediskům, jakož i s ohledem na ztíženou rekvalifikaci a dalšího pracovního zařazení, nejnižší schopnost prosadit se na trhu práce. Takto zvolené pojetí ustanovení § 78 ostatně respektuje i pojem „zákon“ v jeho materiálním smyslu, v souladu s nímž se „zákon“ musí vyznačovat dostupností, jasností a předvídatelností. Má osobám, na něž se vztahuje, umožnit, aby jeho úpravě přizpůsobily své budoucí chování. Pokud by zákon o důchodovém pojištění neobsahoval přechodné ust. § 78, nebyl by pro uvedenou nejstarší věkovou kategorii bývalých stavovských důchodců zákonem „předvídatelným“, neboť tito důchodci by vzhledem ke svému „předdůchodovému“ věku a k dalším relevantním skutečnostem již nebyli schopni účinně přizpůsobit nové úpravě své budoucí chování“.*

V dalším řízení bude třeba, aby krajský soud z obsahu dávkového a posudkového spisu (případně si vyžádal vyjádření žalované), zjistil rozhodné skutečnosti pro posouzení námitky stěžovatele o tom, že na jeho případ odnětí plného invalidního důchodu je třeba aplikovat § 78 zák. č. 155/1995 Sb. Bude tedy třeba zjistit, kolik činí důchodový věk stěžovatele, (stěžovatel uvádí, že 55 let - § 74 z. č. 155/1995 Sb.), a dále zda byl stěžovatel osobou, která ke dni 31. 12. 1995 dosáhla aspoň věku o 10 let nižšího, než je jeho důchodový věk. Dále bude třeba zjistit, zda byl plný invalidní důchod stěžovateli přiznán pro invaliditu způsobenou dlouhodobě nepříznivým zdravotním stavem, pro který mohl vykonávat soustavné zaměstnání, avšak jen zcela nepřiměřené jeho dřívějším schopnostem a společenskému významu dosavadního zaměstnání (§ 25 odst. 3 písm. c) zák. č. 121/1975 Sb., § 29 odst. 2 písm. c) zák. č. 100/1988 Sb.). Splňoval-li by stěžovatel výše uvedené podmínky, bude třeba, aby krajský soud vyžádal od posudkové komise MPSV ČR posudek, v němž by posudková komise zhodnotila, zda byl stěžovatel ke dni vydání přezkoumávaného rozhodnutí, tedy k datu 10. 2. 2006, nadále invalidní podle § 29 odst. 2 písm. c) zák. č. 100/1988 Sb., tj. zda pro dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav byl schopen vykonávat soustavné zaměstnání, avšak jen zcela nepřiměřené jeho dosavadním schopnostem a společenskému významu dosavadního zaměstnání.

Nejvyšší správní soud dále uvádí, že posudková komise by se měla v doplňujícím posudku vyjádřit i k další námitce stěžovatele (což by mělo význam pouze za situace, kdy by stěžovatel nebyl uznán nadále plně invalidním podle § 29 odst. 2 písm. c) zák. č. 100/1988 Sb.). V čem je spatřován důvod oduznání plné invalidity podle zák. č. 155/1995 Sb., tj. v čem je spatřováno zlepšení zdravotního stavu, případně jeho stabilizace.

Se zřetelem k výše uvedenému dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost je důvodná a proto napadený rozsudek krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 110 odst. 1 s. ř. s.). V dalším řízení je soud vázán shora vysloveným právním názorem (§ 110 odst. 3 s. ř. s.). V novém rozhodnutí rozhodne soud i o náhradě nákladů řízení o této kasační stížnosti a o odměně zástupce stěžovatele, který byl pro řízení o kasační stížnosti ustanoven krajským soudem.

P o u ě n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 23. listopadu 2007

JUDr. Marie Turková
předsedkyně senátu